

Postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji politycznych i polityków

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Robert Sobiech, *Zaufanie do władz publicznych. Efekt zaklinania deszczu a instytucjonalizacja nieufności*, „Zoon Politikon” 2017, nr 8, s. 64–67.
- Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 318–319.
- Źródło: CBOS, *Zaufanie społeczne*, „Komunikat z badań” 2010, nr BS/29/2010, s. 1.

Postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji politycznych i polityków

Źródło: Marjan Blan, domena publiczna.

W polskim społeczeństwie dominuje opinia, że w relacjach z większością ludzi należy zachować daleko idącą ostrożność. Prawie co drugi Polak deklaruje też nieufność wobec nieznajomych. Na przestrzeni lat postawy te nie ulegają znaczącej poprawie. Lepiej przedstawia się sytuacja w sferze prywatnej – zdecydowana większość Polaków obdarza zaufaniem swoich krewnych, znajomych, współpracowników, sąsiadów czy członków tej samej parafii.

A jak dużym zaufaniem darzymy instytucje publiczne? Czy ufamy politykom? Jakie czynniki mają wpływ na postawę zaufania bądź nieufności w sferze publicznej?

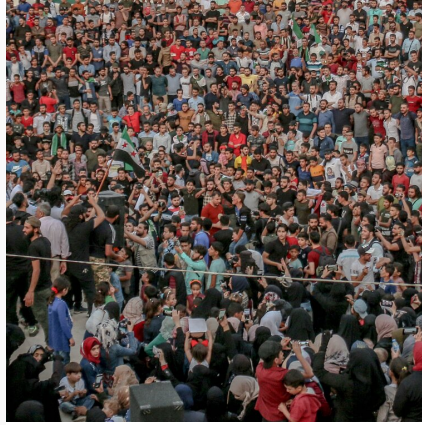
Twoje cele

- Przeanalizujesz postawy polskiego społeczeństwa wobec instytucji publicznych i polityków, wykorzystując badania opinii publicznej w tym zakresie.
- Rozważysz możliwości kształtowania takich postaw.
- Przygotujesz i przeprowadzisz w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej na temat dotyczący polityki i zinterpretujesz jego wynik.

Dla zainteresowanych

Badanie opinii publicznej

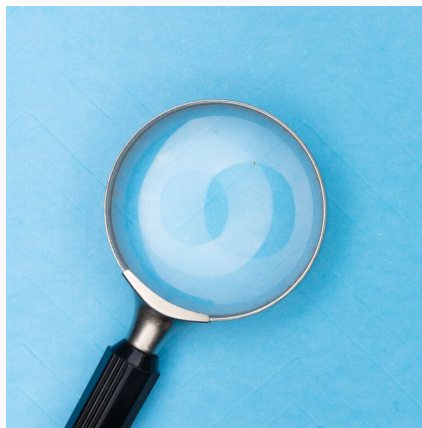
Kształtowanie się opinii publicznej

Wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne

Opinia publiczna a polityka zagraniczna

Ocena działalności sejmu i senatu – analiza badań opinii społecznej

Dlaczego nie możemy być obiektywni? Istota postawy

Przeczytaj

Zaufanie publiczne

Zaufanie publiczne, czyli zaufanie, jakim obywatele obdarzają [instytucje publiczne](#) w państwie, a także reprezentujących te instytucje polityków, jest jednym ze wskaźników pozwalających opisywać i oceniać relacje między obywatelem a państwem. Znaczenia zaufania publicznego można doszukiwać się w trzech obszarach – w sferze politycznej, ekonomicznej i społecznej.

W wymiarze politycznym zaufanie publiczne jest ważne, gdyż zapewnia władzom państwowym i rozwiązaniom ustrojowym stosowną [legitymizację](#), a także sprzyja ich trwałości. Organy władzy czy przywódcy, których rządzeni nie obdarzają zaufaniem, mogą również spodziewać się trudności w przeprowadzaniu proponowanych przez siebie reform, gdyż obywatele niechętnie będą realizować ich założenia czy się im podporządkowywać. Rząd, który traci społeczne zaufanie, może spodziewać się rychłego upadku – wyrazicielami utraty tego zaufania staną się bowiem wkrótce parlamentarzyści, którzy uchwalą wobec takiego rządu wotum, *nomen omen*, [nieufności](#).

Z perspektywy ekonomicznej stopień zaufania obywateli do instytucji publicznych decyduje o redukcji takich negatywnych zjawisk, jak [korupcja](#) czy [klientelizm](#) – obywatel, który wierzy, że jego sprawa zostanie przez organ władzy załatwiona uczciwie, sprawnie, według ogólnie przyjętych zasad oraz w atmosferze przychylności dla obywatela i z troską o jego dobro, nie widzi potrzeby korumpowania urzędnika, może po prostu powierzyć mu swoją sprawę w przekonaniu, że zostanie załatwiona po jego myśli.

Ze społecznego punktu widzenia zaufanie do instytucji publicznych decyduje o integracji społeczeństwa wokół tych instytucji, w ten sposób wzmacniając to społeczeństwo i ułatwiając jego funkcjonowanie. Doskonałym przykładem są tu takie instytucje publiczne, jak organizacje charytatywne – im bardziej ufamy, że jakaś organizacja realizować będzie deklarowane przez siebie cele, że ma w tym zakresie odpowiednie zdolności organizacyjne, a jej uczciwość nie pozostawia żadnych wątpliwości, tym chętniej wesprzemy ją datkiem lub działalnością wolontaryjną na jej rzecz.

Zastanów się, czy możliwa jest konstruktywna współpraca przy braku wzajemnego zaufania.

Źródło: Mika Asato, domena publiczna.

Zaufanie jest fundamentalnym czynnikiem **kapitału społecznego**, decyduje bowiem o poziomie współpracy członków społeczeństwa. Jeśli obywatele obdarzają instytucje publiczne dużym zaufaniem, oznacza to, że są przekonani, że instytucje te rzetelnie działają na rzecz ich dobra. W efekcie obywatele ci chętniej załatwiać będą swoje sprawy przy wykorzystaniu instytucji publicznych, a nie poza ich ramami. Przekłada się to wprost na skuteczność tych instytucji i stanowi o racji ich bytu w ogóle.

Zaufanie publiczne ma szczególne znaczenie w państwach demokratycznych, gdyż obywatele nie mają tak naprawdę nigdy pewności, czy wyznaczeni przez nich reprezentanci, którzy w ich imieniu będą podejmować najistotniejsze decyzje, sami w sobie gwarantują prawidłową realizację powierzonych im zadań. To instytucje, w skład których wchodzi owi przedstawiciele, dzięki właściwej, godnej zaufania, organizacji i zasadom działania, dają taką gwarancję obywatelom.

Z jednej strony demokracja jest ustrojem w największym stopniu sprzyjającym budowaniu zaufania publicznego, gdyż to w tym systemie obywatel ma największą sprawczość w zakresie wpływu na dotyczące jego życia decyzje organów władzy czy innych instytucji publicznych i w największym stopniu może kontrolować działania tych instytucji. Z drugiej zaś strony to w demokracji potrzeba największego zaufania obywateli do instytucji publicznych, byśmy mogli mówić o ich faktycznej legitymizacji do rządzenia lub upoważnienia od społeczeństwa do podejmowania innych działań (np. charytatywnych).

Pozytywne oddziaływanie wysokiego poziomu zaufania obywateli do instytucji publicznych sprawia, że kwestia ta pozostaje przedmiotem zaufania zarówno badaczy, jak i samych przedstawicieli tych instytucji. Obserwowalny w latach 90. XX w. i na początku XXI stulecia

spadek zaufania do instytucji publicznych w państwach europejskich wzbudzał na przykład autentyczny niepokój o stan demokracji w tym regionie.

Czynniki oddziałujące na poziom zaufania obywateli do instytucji publicznych dotyczą zarówno społeczeństwa czy państwa jako całości, jak i determinowane są przez indywidualne cechy poszczególnych jednostek. Znaczenie ma tu zatem m.in. stopień demokratyzacji państwa – im mocniejsza i trwalsza demokracja, tym większe zaufanie publiczne. W odniesieniu do poszczególnych jednostek istotne są takie cechy indywidualne, jak poziom wykształcenia lub status społeczny – im wyższe, tym obywatel czuje się pewniej i lepiej rozumie mechanizmy rządzące otaczającą go rzeczywistością społeczno-polityczną, w tym rozmaitymi instytucjami publicznymi, i tym łatwiej jest mu obdarzać takie instytucje zaufaniem.

Zastanów się, jakie działania może podjąć władza, by wpłynąć na poziom zaufania obywateli do siebie.

Źródło: Werner Pfennig, domena publiczna.

Słownik

instytucja publiczna

organizacja o charakterze publicznym zajmująca się określonym zakresem spraw, działająca w jakiejś dziedzinie

klientelizm

układ nieformalnych zależności typu ekonomiczno-politycznego, w ramach których wpływowy decydent polityczny roztacza opiekę nad osobą w zamian za poparcie polityczne

korupcja

nadużycie stanowiska publicznego w celu uzyskania prywatnych korzyści

legitymizacja

akceptacja przez społeczeństwo organów władzy, istotnie ułatwiająca im rządzenie

organizacja charytatywna

instytucja, której celem jest wspieranie osób biednych i potrzebujących pomocy

wotum nieufności

podjęta w specjalnym głosowaniu uchwała parlamentu w systemie rządów parlamentarno-gabinetowych, wyrażająca brak zaufania do działalności ministra albo rządu, prowadząca do ich dymisji

zaufanie społeczne

zaufanie, jakim członkowie obdarzają innych w społeczeństwie (bliskich i znajomych, nieznajomych oraz instytucje publiczne)

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dr hab. Karoliny Wigury i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dd2vnoAof>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Czy młodzi ludzie mają zaufanie do polityków?*.

Ćwiczenie 1

Podaj i wyjaśnij najbardziej charakterystyczne cechy postawy typowej dla młodych Polek i Polaków w odniesieniu do polityki i polityków, wyróżniające ich wśród pozostałych grup społecznych.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, dlaczego tak istotne dla państwa są postawy, jakie wobec instytucji publicznych i polityków prezentuje najmłodsze pokolenie obywateli naszego kraju. Na czym polega związany z tą postawą paradoks? Z czego może wynikać taka postawa?

Ćwiczenie 3

Przygotuj i przeprowadź w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej na temat dotyczący polityki i zinterpretuj jego wynik.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z danymi w tabeli i wykonaj ćwiczenie.

Instytucje	Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie czy też nie ma Pan(i) zaufania do wymienionych instytucji?						
	Zdecydowanie mam zaufanie	Raczej mam zaufanie	Zaufanie - ogółem	Raczej nie mam zaufania	Zdecydowanie nie mam zaufania	Brak zaufania - ogółem	Trudno powiedzieć
	w procentach						
WOŚP	48	36	84	7	5	12	4
Wojsko	28	55	83	5	3	8	9
NATO	20	60	80	5	1	6	14
Caritas	24	54	78	8	5	13	9
PCK	20	57	77	6	2	8	15
Władze lokalne	12	62	74	13	4	17	9
Unia Europejska	14	59	73	12	5	17	10
ONZ	16	56	72	7	2	9	19
Policja	11	60	71	16	5	21	8
Rzecznik Praw Obywatelskich	17	47	64	9	3	12	24
Kościół rzymskokatolicki	22	42	64	21	11	32	4
Urzednicy administracji publicznej	4	57	61	18	5	23	16
Prezydent	26	32	58	16	20	36	6
Rząd	13	33	46	24	21	45	9
Sądy	3	39	42	33	12	45	13
Trybunał Konstytucyjny	7	33	40	21	16	37	23
Związki zawodowe	3	31	34	20	7	27	39
Sejm i Senat	2	31	33	36	9	45	22
Media	2	30	32	37	18	55	13
Partie polityczne	1	23	24	41	15	56	20

Źródło: CBOS, *Zaufanie społeczne. Komunikat z badań nr 43/2020*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 6.05.2021 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Zdecydowana większość objętych badaniem instytucji publicznych cieszy się zaufaniem obywateli.	☐	☐
Dużym zaufaniem cieszą się organizacje charytatywne.	☐	☐
Partie polityczne zaufaniem obdarza jedynie co czwarty ankietowany.	☐	☐
Podobnym zaufaniem respondentów cieszą się instytucje na szczeblu międzynarodowym i lokalnym.	☐	☐
Respondenci uważają, że można ufać organom władzy ustawodawczej i wykonawczej.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z danymi w tabeli, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Instytucje	Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie do wymienionych instytucji?																							
	I 2002			I 2004			I 2006			I 2008			I 2010			I 2012			I 2016			II 2018		
	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp	Tak	Nie	Tp
w procentach																								
Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	89	8	3	86	9	5	87	9	4	85	6	9	88	8	4	89	7	4	85	10	5	-	-	-
Wojsko	76	16	8	76	16	8	76	17	7	84	10	6	76	13	11	74	15	11	79	10	11	-	-	-
NATO	63	18	19	59	21	20	63	19	18	68	11	21	59	20	21	57	20	23	62	17	21	-	-	-
Caritas	85	9	6	84	10	7	83	10	7	80	10	10	82	12	6	80	13	7	83	11	6	-	-	-
PCK	85	6	9	82	8	10	83	9	8	79	7	14	78	10	12	81	10	10	79	10	11	-	-	-
Unia Europejska	49	30	21	46	34	19	62	24	14	73	12	15	60	23	17	58	26	16	56	27	17	53	32	16
ONZ	63	15	21	62	16	22	65	17	18	69	9	22	60	18	22	57	17	26	57	17	26	-	-	-
Policja	62	30	8	56	36	8	59	34	7	75	19	6	63	29	8	65	28	7	65	27	8	-	-	-
Kościół rzymskokatolicki	76	21	3	75	21	4	81	17	2	79	17	4	78	18	4	69	26	5	70	24	6	-	-	-
Urzednicy administracji publicznej	31	52	17	33	54	14	38	50	12	53	33	14	42	47	11	45	41	14	50	33	17	54	32	14
Prezydent	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	32	8
Rząd	42	45	13	21	68	11	47	40	13	56	32	13	31	60	9	39	49	12	38	50	12	44	46	10
Sądy	40	49	11	31	60	8	39	51	10	59	29	12	44	45	11	45	44	11	45	42	13	33	50	18
Trybunał Konstytucyjny																			37	36	27	24	50	26
Związki zawodowe	22	41	37	31	40	30	32	37	31	39	27	34	26	40	34	29	36	35	26	39	35	-	-	-
Sejm i Senat	28	54	18	21	67	12	30	54	16	39	44	17	21	68	11	29	55	15	30	54	16	34	53	13
Partie polityczne	15	65	19	13	72	15	24	61	15	28	54	18	14	76	10	20	65	15	20	65	15	20	65	15
Władze lokalne miasta/gminy	43	41	17	53	34	13	56	33	11	68	23	9	55	34	11	58	31	11	64	23	13	65	23	12
Rzecznik Praw Obywatelskich	-	-	-	-	-	-	69	13	18	62	15	24	55	21	24	60	16	24	63	12	25	54	14	32

* W tabeli połączono odsetki odpowiedzi zdecydowanie mam zaufanie i raczej mam zaufanie oraz zdecydowanie nie mam zaufania i raczej nie mam zaufania. Na szarym tle zaznaczono odsetki wskazujące na przewagę deklaracji wyrażających zaufanie lub nieufność.

Źródło: CBOS, *Zaufanie społeczne. Komunikat z badań nr 43/2020*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 6.05.2021 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Przeanalizuj przytoczone wyniki badań CBOS i określ tendencję zmian w badanym okresie oraz poziom zaufania publicznego respondentów do instytucji o zasięgu międzynarodowym. W swojej odpowiedzi odwołaj się do odpowiednich danych statystycznych.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

((CBOS

Zaufanie społeczne

Pomimo wzrastającego przekonania o efektywności i potrzebie wspólnego działania na rzecz społeczności lokalnych i osób potrzebujących oraz pozytywnych symptomów świadczących o zaangażowaniu Polaków w działalność grup i stowarzyszeń o charakterze społecznym, trudno jeszcze mówić o silnym społeczeństwie obywatelskim w Polsce. Społeczne zaangażowanie – czy to w ramach organizacji obywatelskich, czy też poza nimi – wykazuje zaledwie nieco ponad jedna trzecia ogółu dorosłych mieszkańców naszego kraju. Kluczową kwestią w budowaniu społeczeństwa, opartego na samoorganizacji obywateli i podejmowaniu przez nich działań w celu współtworzenia swoich społeczności lokalnych oraz wspólnego rozwiązywania problemów społecznych, wydaje się zaufanie.

Źródło: CBOS, *Zaufanie społeczne*, „Komunikat z badań” 2010, nr BS/29/2010, s. 1.

Wyjaśnij związek między poziomem zaufania społecznego i siłą społeczeństwa obywatelskiego.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

((Piotr Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

Jeśli system reguł społecznych wskazujących pożądane cele i właściwe środki działań ludzkich jest dobrze artykułowany, spójny, przejrzysty i legitymizowany, wytwarza się poczucie porządku, przewidywalności, regularności i bezpieczeństwa egzystencjalnego. Już samo to wystarczy, aby pojawiło się uogólnione zaufanie typu instrumentalnego, efektywnościowego - oczekiwanie sprawnego funkcjonowania systemu, poszczególnych instytucji, ról czy osób. Jeżeli do tego treść reguł prawnych, moralnych, zwyczajowych gwarantuje sprawiedliwość, postępowanie fair, bezpieczeństwo socjalne, ochronę obywateli, prawa podmiotowe itp., wówczas wytwarza się także uogólnione zaufanie typu aksjologicznego czy opiekuńczego. I przeciwnie, chaotyczne, niespójne, słabo legitymizowane reguły czynią działania przypadkowymi i nieprzewidywalnymi, tworzą poczucie anarchii, niepewności i zagrożenia. Uogólniona nieufność instrumentalna, percepcja kompletnej nieefektywności systemu, stanowi w takich warunkach naturalną reakcję. Jeśli do tego treść reguł jest postrzegana jako niesprawiedliwa, amoralna lub stronnicza, rodzi się także nieufność typu aksjologicznego czy opiekuńczego, przekonanie o szerzeniu się zła i niemożności polegania na kimkolwiek.

Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 318–319.

Wyjaśnij znaczenie stabilności normatywnej dla kształtowania zaufania obywateli do instytucji publicznych.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

((Piotr Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

Istotne znaczenie dla generowania zaufania lub nieufności posiada przejrzystość organizacji społecznej, lub przeciwnie - niejasność i tajemniczość struktur politycznych czy gospodarczych. To, co znamy i rozumiemy, budzi zaufanie. Jeżeli budowa, racje istnienia, zasady działania, kompetencje i osiągnięte przez instytucje rezultaty są dobrze widoczne, łatwe do zrozumienia, podlegające kontroli - czujemy się bezpiecznie i obdarzamy instytucję zaufaniem. I przeciwnie, jeśli struktura i funkcjonowanie instytucji są niejasne, ukryte, zawikłane, trudne do pojęcia, naturalną reakcją będzie uogólniona nieufność.

Ważna jest także trwałość porządku społecznego, lub przeciwnie - płynność i przejściowość organizacji i instytucji. Jeśli organizacja społeczna, struktura instytucji, a także cywilizacyjne i techniczne środowisko życia codziennego są trwałe i niezmiennie lub, co najwyżej, ulegają stopniowym, powolnym, z góry przewidywalnym zmianom - poczucie bezpieczeństwa egzystencjalnego wyraża się w uogólnionym zaufaniu. Kiedy natomiast dokonuje się szybka i radykalna zmiana społeczna, przychodząca nagle i przypadkowo, bez wyraźnego kierunku i dostrzegalnego sensu, bezpieczeństwo egzystencjalne zostaje podważone i pojawia się uogólniona nieufność.

Nie bez znaczenia są także podporządkowanie władzy regułom prawa, lub przeciwnie - arbitralność i brak odpowiedzialności organów państwowych. Ograniczenie kompetencji, ramy proceduralne, nadzór i kontrola nad urzędnikami, wieloinstancyjność i możliwość odwołania się od decyzji - wszystko to sprzyja wytworzeniu się uogólnionego

zaufania. Efekt ten jest jeszcze silniejszy, jeżeli treść władczych decyzji jest postrzegana jako słuszna, sprawiedliwa, służąca dobru obywateli. I przeciwnie, władza arbitralna, nieograniczona, niekontrolowana, nieprzewidywalna stwarza możliwość nadużyć, budzi strach i w konsekwencji uogólnioną nieufność. Tym bardziej, jeśli treść decyzji jest postrzegana jako stronnicza, egoistyczna, ignorująca dobro publiczne.

Dużą rolę odgrywają również konsekwentne realizowanie uprawnień i egzekwowanie obowiązków, lub przeciwnie - bezsilność obywateli i permissywność władzy. Kiedy istnieją niezależne instytucje, do których można odwołać się dla ochrony zagrożonych uprawnień (sądy, trybunały, arbitraż), oraz agendy konsekwentnie wymuszające realizację obowiązków (prokuratura, policja), członkowie społeczeństwa czują się zabezpieczeni przed nadużyciami, oszustwami, przestępczością, i przejawiają uogólnione zaufanie. Efekt wzmacnia się, jeśli instytucje te działają szybko, sprawnie, bezstronnie, kierując się interesem publicznym. Natomiast jeśli brak możliwości skutecznego ubiegania się o należne prawa lub kiedy nadużycie cudzych praw czy uchylanie się od obowiązków nie spotyka się z sankcjami, mamy poczucie niepewności, zagrożenia i reagujemy uogólnioną nieufnością. Jeszcze gorzej, kiedy odpowiednie organy są postrzegane jako stronnice czy przekupne.

Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 318–319.

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Biurokratyzacja zwiększa zaufanie obywateli do instytucji publicznych.
prawdafałsz

Rewolucje nie sprzyjają budowaniu kultury zaufania w społeczeństwie.
prawdafałsz

Dzięki rządowi prawa zaufanie publiczne wzrasta.
prawdafałsz

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

((Robert Sobiech

Zaufanie do władz publicznych. Efekt zaklinania deszczu a instytucjonalizacja nieufności

Przemiany współczesnych społeczeństw, w tym przede wszystkim pojawienie się nowych zagrożeń i nieznanych obszarów ryzyka, sprawiły, że to właśnie zaufanie uznawane jest za kluczowy element integrujący (a zarazem stabilizujący) system społeczny. W opinii wielu ekspertów (...) zaufanie jest także uznawane za konieczny warunek reform odpowiadających na obecne i przyszłe wyzwania XXI w. (...). Już w połowie XIX w. Jeremy Bentham twierdził, że nieufność wobec rządzących jest naturalną reakcją na pokusy nadużywania władzy (...). Benjamin Constant uważał, że każda dobra konstytucja powinna być wyrazem nieufności wobec rządzących.

Źródło: Robert Sobiech, *Zaufanie do władz publicznych. Efekt zaklinania deszczu a instytucjonalizacja nieufności*, „Zoon Politikon” 2017, nr 8, s. 64–67.

Wyjaśnij, na czym polega paradoks opisany w tekście.

Materiał źródłowy do ćwiczeń 8 i 9

KIM SĄ MĘŻOWIE ZAUFANIA I OBSERWATORZY SPOŁECZNI

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1CBguxeN>

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza / youtube.com, licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Kim są mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni*.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, w jaki sposób mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni przyczyniają się do wzrostu zaufania do instytucji publicznych wyłanianych w procesie wyborczym.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, na czym polega różnica między mężami zaufania a obserwatorami społecznymi.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji politycznych i polityków

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.

Uczeń:

9) analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje postawy polskiego społeczeństwa wobec instytucji publicznych i polityków, wykorzystując badania opinii publicznej w tym zakresie.
- rozważa możliwości kształtowania takich postaw;
- przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej na temat dotyczący polityki oraz zinterpretuje jego wynik.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- badanie sondażowe;
- śniegowa kula.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Podział na 5-osobowe grupy. Każdy zespół przygotowuje kilka pytań sondażowych na temat polityki i przeprowadza badanie wśród rówieśników oraz innych osób, np. członków rodziny. Grupy sporządzają też wykresy, które zobrazują zebrane dane. Jako materiał pomocniczy można wykorzystać e-materiał „Badanie opinii publicznej”, w którym uczniowie znajdą instruktaż, jak przeprowadzić sondaż.

Faza wstępna:

1. Dyskusja wprowadzająca do zagadnień poruszanych w e-materiale. Uczniowie, korzystając z własnej wiedzy, odpowiadają na pytania zawarte we Wprowadzeniu.
2. Przedstawienie tematu „Postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji politycznych i polityków” i celów zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Spośród uczniów zostaje wyłoniona grupa pięciu osób, która zapoznaje się z materiałem w sekcji „Przeczytaj”. Jest to grupa ekspercka, która zweryfikuje odpowiedź reszty zespołu na pytanie: „Czym jest zaufanie publiczne w wymiarze politycznym, ekonomicznym i społecznym?”.
2. Śniegowa kula. Uczniowie w parach przygotowują odpowiedź na pytanie: „Czym jest zaufanie publiczne w wymiarze politycznym, ekonomicznym i społecznym?”. Następnie łączą się w czwórki, porównują swoje pomysły, dyskutują i tworzą wspólną wersję

propozycji. W kolejnym kroku łączą się w ósemki i coraz liczniejsze grupy, aż powstanie ogólnoklasowa odpowiedź. Jest ona poddana weryfikacji przez ekspertów.

3. Praca z filmem „Postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji politycznych i polityków”. Po emisji materiału uczniowie w parach wykonują ćwiczenia 1 i 2 dołączone do filmu. Następnie wybrana osoba prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udziela też uczniom informacji zwrotnej.
4. Zespół klasowy przedstawia wyniki przeprowadzonych sondaży. Najpierw każda grupa odczytuje pytania, a potem przedstawia wykresy z danymi. Jeśli jakieś pytania się powtarzają, uczniowie mogą porównać swoje wyniki i przedyskutować, z czego wynikają różnice (np. grupy wiekowej, poglądów politycznych itp.).
5. Praca z filmem: „Czy młodzi ludzie mają zaufanie do polityków?”. Po obejrzeniu materiału uczniowie odnoszą się do opinii w nim przedstawionej: zgadzają się lub nie. Zwoje zdanie powinni uzasadnić.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 5–8 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.
2. Chętne/wybrane osoby dokonują podsumowania zajęć ze swojego punktu widzenia.

Praca domowa:

1. Zaproponuj inne materiały źródłowe do wybranego ćwiczenia.
2. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne, których nie rozwiążali na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- CBOS, *Zaufanie społeczne*, Komunikat z badań nr 43/2020, cbos.pl.
- P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać filmy do przygotowania własnych sondaży.